

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1140139/1

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב מאיר פרימן – אב"ד

המבקשת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אודליה חן)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד ליאת חן ציוני)

הנדון: סמכות ביה"ד למתן סעדים זמניים למרות הגשת בקשה ליישוב סכסוך לביהמ"ש

החלטה

בקשה ליישוב סכסוך שהוגשה לביה"ד בלי שידע כי בקשה דומה הוגשה כבר לביהמ"ש בפני בית הדין בקשת ב"כ המשיב-הבעל, למחיקת ההליך ולביטול החלטות שניתנו במעמד צד אחד. התקבלה תגובת ב"כ המבקשת-האישה.

מעיון בבקשה, בתגובה ובחומר שבתיק עולה שביום ט"ז באלול תשע"ז (7.9.17) הגיש הבעל לבית המשפט לענייני משפחה בקשה ליישוב סכסוך. שעתיים לאחר מכן הגישה האישה בקשה דומה – ליישוב סכסוך – לבית הדין. מאחר שבשעת פתיחת ההליך ליישוב סכסוך בבית הדין, כבר הייתה פתוחה בקשה ליישוב סכסוך בבית המשפט, הרי שלא ניתן היה לפתוח בבית הדין בקשה ליישוב סכסוך נוספת. כך נקבע בהוספה לתקנות להסדר התדיינויות בהוספת תקנה 2א(ב) – (ג), שבה נאמר:

לא תקבל מזכירות ערכאה שיפוטית בקשה ליישוב סכסוך אם כבר הוגשה בקשה ליישוב סכסוך בין הצדדים בין באותה ערכאה ובין בערכאה אחרת [...] הערכאה השיפוטית וכן רשם בערכאה השיפוטית רשאים למחוק בקשה ליישוב סכסוך [...] שהתברר כי היא התקבלה בניגוד להוראות תקנה זו.

מאחר שמערכות המחשב של בית הדין ובית המשפט אינם מתואמות, הרי שבעת הגשת הבקשה ליישוב סכסוך בבית הדין, מזכירות בית הדין לא ידעה ששעתיים קודם לכן הוגשה בקשה דומה לבית המשפט, ולכן החל ההליך המקביל בבית הדין. אמנם עתה לאחר שהתבררו העובדות יש להורות על מחיקת הבקשה בבית הדין, והפסקת הטיפול של יחידת הסיוע שליד בית הדין. יחידת הסיוע שליד בית המשפט תטפל בצדדים.

למניעת תקלות דומות בעתיד, תעביר המזכירות העתק ההחלטה להנהלת בתי הדין ולהנהלת בתי המשפט לצורך מציאת פתרון מערכתי למניעת התופעה.

יש לדחות את טענת ב"כ האישה שלפיה יש לקיים את ההליך בבית הדין היות שהבעל לא המציא לאישה את המסמכים על ההליך בבית המשפט, שכן טענות אלה אין מקומן בהליך יישוב סכסוך. טענות אלה צריכות להיבחן ביחס לקביעת סמכות – עניין שלא נידון עתה, בתקופת עיכוב ההליכים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

סמכות בית הדין למתן סעדים זמניים למרות מחיקת הליך יישוב הסכסוך בבית הדין בפני בית הדין בקשות האישה למתן סעדים זמניים. למרות מחיקת הליך יישוב הסכסוך בבית הדין, לבית הדין הסמכות לטפל בבקשות למתן סעדים זמניים. הטיפול בסעדים זמניים נתון לכל ערכאה המוסמכת לדון לפי דין בעניין הצדדים. כך בסעיף 3 (ז) (1) לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה – 2014:

על אף האמור בסעיף קטן (ה), צד לבקשה ליישוב סכסוך רשאי להגיש, בכל עת, לערכאה שיפוטית המוסמכת לכך לפי דין, בקשה לסעד דחוף בעניין נקבע לפי סעיף 5, לסעד זמני לשמירת המצב הקיים או לעיכוב יציאה מן הארץ.

הפרשנות המקובלת של המושג "הערכאה השיפוטית המוסמכת לפי דין" היא הערכאה שיתכן שתקנה בהמשך סמכות לדון בעניין הצדדים. בשלב עיכוב ההליכים שאלת הסמכות לא נידונה, אמנם אם בסיום עיכוב ההליכים לא תימצא הסכמה בין הצדדים, ייתכן שסמכות הדין במחלוקות שבין הצדדים תינתן לבית הדין וייתכן שתינתן לבית המשפט.

בכל מקרה – מחלוקות בעניין גירושין או שלום בית, אם יתעוררו, יידונו רק בפני בית הדין. די בכך ובספק היכן יידונו המחלוקות שבין הצדדים, כדי לקנות סמכות לטיפול בסעדים דחופים, בהיות בית הדין ערכאה שיפוטית מוסמכת בעניין הצדדים. סיוע לעיקרון האמור עולה מסעיף 3 (ז) (3) לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה – 2014, שבו נאמר:

ערכאה שיפוטית לא תיתן צו לסעד זמני בעניין שבו ניתן קודם לכן סעד כאמור על ידי ערכאה שיפוטית אחרת ולא תדון בשאלת הסמכות לדון בתובענה.

החוק מגביל ערכאה בטיפול בסעדים זמניים רק כאשר ערכאה אחרת נתנה סעד קודם. הרי שכל עוד לא ניתנו סעדים בערכאות אחרות, כל הערכאות השיפוטיות המוסמכות לדון רשאיות לתת סעד זמני דחוף.

בנדון דנן לא ניתנו סעדים זמניים בבית המשפט בנושאים שבהם התבקש בית הדין ליתן סעדים זמניים, על כן לבית הדין הסמכות לדון בבקשות למתן סעדים זמניים.

הגדרת בית הדין כערכאה שיפוטית מוסמכת על פי דין, מקבלת חיזוק מכמה דוגמאות, כמו בחוק הירושה ובחוק למניעת אלימות במשפחה, על כך ראה בהחלטת בית הדין בירושלים בתיק 1140120/1 בהחלטתו של הרה"ג מרדכי טולידאנו שליט"א, שבה נאמר:

לפי סעיף 2 לחוק להסדר התדיינויות "ערכאה שיפוטית" המוזכרת בחוק זה כוללת גם את בית הדין הרבני, ובהתאם להוראת סעיף 3(ז)(1) לאותו חוק בסמכות בית הדין הרבני גם לתת צווי עיכוב יציאה לצורך הליך זה:

על אף האמור בסעיף קטן (ה), צד לבקשה ליישוב סכסוך רשאי להגיש, בכל עת, לערכאה שיפוטית המוסמכת לכך לפי דין, בקשה לסעד דחוף בעניין נקבע לפי סעיף 5, לסעד זמני לשמירת המצב הקיים או לעיכוב יציאה מן הארץ.

אלא שכאן עולה השאלה: האם בית הדין מוסמך לדון בעניינם של הצדדים שלפנינו?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מבחן הסמכות בבקשות ממין זה המוגשות טרם הגשת התביעה העיקרית

הבעיה העיקרית בבחינת סמכותו של בית הדין היא העובדה כי בהתאם להוראות החוק אין בפנינו תביעות ספציפיות ולא כתבי טענות ברורות, אשר מהן אנו יכולים לדעת מה התביעות והסעדים שבגינם יקנה או לא יקנה בית הדין את סמכותו בעניינם. במקרה זה, נראה כי לערכאה השיפוטית, במקרה זה בית הדין, לערוך 'סימולציה' ולבדוק אם קיימת אפשרות עתידית כל שהיא שבה יקנה בית הדין הרבני סמכות, לפי סוגי התביעות השונות שמגיש הבקשה ליישוב סכסוך עשוי לבקש, זאת אף שכאמור עדיין לא הוגשה כל תביעה עיקרית.

מקרים דומים שבהם תלויה הסמכות בקיומה של סמכות היפותטית בענייני מעמד אישי

באופן דומה נוהג בית הדין בדרך זו כאשר הוא בוחן אם יש לו סמכות לדון בבקשה לצו ירושה וצו קיום צוואה לפי סעיף 155(א) לחוק הירושה, תשכ"ה – 1965:

על אף האמור בסעיפים 66(א) ו-151 מוסמך בית הדין הדתי שהיה לו שיפוט בענייני המעמד האישי של המוריש, לתת צו ירושה וצו קיום צוואה ולקבוע זכויות למזונות מן העיזבון, אם כל הצדדים הנוגעים בדבר לפי חוק זה הביעו בכתב הסכמתם לכך.

אף שברור כי המוריש אשר כבר אינו בין החיים אינו בעל דין בבית הדין הרבני בענייני המעמד האישי ולא יכול להיות כזה, הרי שבית הדין בוחן אם בזמן שהיה בחיים הייתה יכולה להיות לבית הדין סמכות בענייני המעמד האישי שלו לפי תביעה כל שהיא שהיה מגיש, דהיינו אם הוא יהודי.

כך גם הדבר נעשה ביחס לחוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א – 1991 אשר בו נקבע, בסעיף 1 לחוק:

בחוק זה: 'בית משפט' – בית משפט השלום, בית המשפט לענייני משפחה, וכן בית דין דתי לגבי צדדים שבעניינם הוא מוסמך לדון [...]

ברור כי חוק זה אינו נוגע בהכרח לצדדים אשר להם תיקי תביעה והליכים פתוחים בבית הדין הרבני, וזאת בשונה מבקשה לצו הגנה מפני קטין אשר לגביו נקבע בסעיף 3א(א) לחוק "ובלבד שבית הדין דן בענייניו של הקטין בתובענה אחרת שבסמכותו". ועל כן אין לבית הדין אלא לבדוק אם מי שלגביהם מוגשת בקשה זו הם צדדים שבעניינם הוא יכול להיות מוסמך בהתאם לתביעות השונות שהם יכולים להגיש אליו, אילו יגישו, דהיינו אם הם יהודים.

מהאמור עולה שלבית הדין הסמכות לדון בבקשות האישה למתן סעד זמני דחוף וכן בבקשה למתן צו למניעת הטרדה מאיימת. על כן בית הדין דוחה את בקשת הבעל לביטול החלטות שניתנו במעמד צד אחד. בית הדין ימשיך לטפל בבקשות למתן סעד זמני.

טענות ובקשות אחרות בעניין תקופת עיכוב ההליכים ובעניין הסמכות

יש לדחות את טענת הבעל שלפיה תקופת עיכוב ההליכים הסתיימה. טענת הבעל מתבססת על העובדה ששיבת המהו"ת הראשונה נקבעה למועד מאוחר מהקבוע בחוק. **דין הטענה להידחות** [בלי להיבחן לגופה] **שכן הטענה כבר נדחתה בידי בית המשפט לענייני משפחה,**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המטפל בבקשה ליישוב סכסוך. החלטות בית המשפט צורפו לתגובת האישה, בית המשפט קבע שהליך יישוב הסכסוך עדיין בעיצומו, כמו כן דחה בית המשפט את בקשות הבעל לפירוק שיתוף ולמתן החלטה בעניין הסמכות.

לגופן של הבקשות למתן סעדים זמניים דחופים

בית הדין העביר את בקשות האישה לתגובת הבעל. הזמן למתן תגובה הוארך עד למתן החלטה בבקשה למחיקת ההליך. עתה לאחר שהוחלט שבית הדין יטפל בבקשות למתן סעד זמני ולמתן צו למניעת הטרדה מאיימת, נחוצה תגובת הבעל באופן דחוף. על הבעל להגיב לכל הבקשות שהגישה האישה לבית הדין, תוך שלושה ימי עבודת בית הדין.

עם סיום כתיבת ההחלטה התקבלה בקשה נוספת מאת ב"כ האישה בעניין השלמת צו למניעת הטרדה מאיימת, נגד הבעל. מבוקשת תגובה דחופה של הבעל גם לבקשה הנוספת, תוך שלושה ימי עבודת בית הדין.

החלטה

לאור האמור מחליט בית הדין:

1. הבקשה ליישוב סכסוך בבית הדין תימחק והתיק ייסגר.
2. בית הדין דוחה את בקשת הבעל לביטול החלטות שניתנו בבית הדין. בית הדין יטפל בבקשות למתן סעד זמני דחוף וכן בבקשה למתן צו למניעת הטרדה מאיימת.
3. על הבעל להגיב תוך שלושה ימי עבודת בית הדין על כל הבקשות שהגישה האישה.
4. המזכירות תעביר העתק ההחלטה להנהלת בתי הדין ולהנהלת בתי המשפט לצורך מציאת פתרון מערכתי למניעת תקלה של פתיחת בקשות כפולות ליישוב סכסוך, הן בבית הדין והן בבית המשפט.

ניתן ביום כ' בתשרי התשע"ח (10.10.2017).

הרב מאיר פרימן – אב"ד